

gorja (401-439) na temelju metode usmene povijesti i rada na arhivskom gradivu, temeljenog na matičnim knjigama sedam pograničnih župa žumberačkog područja, bave se suživotom ljudi u ovoj mikroregiji u razdoblju prije 1991. Ova etnološka studija koja govori o suživotu i hrvatsko-slovenskom povezivanju na prostoru Žumberačkog gorja bavi se poviješću intenzivnih veza Hrvata i Slovenaca na tom prostoru, ali i problemima koji su nastali nakon osamostaljenja Hrvatske i Slovenije. Autori su u svojem istraživanju došli do zaključka kako je upravo na mjestima gdje su postojale najintenzivnije veze, u razdoblju nakon osamostaljenja došlo do najvećih poteškoća.

Prije drugog dijela u kojem se donose ocjene i prikazi (449-514), u ovom broju *Historijskog zbornika* donose se vijesti o nagradama na području historiografije koje dodjeljuje Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti i Društvo za hrvatsku povjesnicu (441-448). Naposljetku, objavljeni su nekrolozi istaknutim povjesničarima koji su preminuli protekle godine: Nenadu Vekariću, Marijanu Matički, Petru Koruniću i Michelu Vovelleu (515-528).

Tihana Luetić

Croatica christiana periodica. Časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, god. 42, br. 81 (222 str.) – br. 82 (192 str.), Zagreb 2018.

Institut za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu izdao je dva nova broja časopisa *Croatica Christiana periodica*. U ovom, 42. godištu, u rubrici *Rasprave i prilogi* sedamnaest radova rasvijetlilo je pomno odabrane teme iz područja crkvene povijesti.

Prvi broj 42. godišta započinje radom Marine Zgrablić naslovljenim *Hagiografska tradicija Istre i materijalna svjedočanstva štovanja mučenika u kasnoj antici i ranome srednjem vijeku* (1-24). Autorica, analizirajući podatke o pasijama istarskih mučenika iz najstarijih rukopisa karolinških kodeksa, donosi uvid u njihov značaj unutar hagiografskog konteksta Akvileje te revalorizira njihovu relevantnost u smislu povijesnih izvora za crkveno-političke i društveno-kulturne okolnosti.

O historijatu kolegijalne crkve sv. Petra u Baru piše autor Savo Marković u radu *Povjesnica ecclesiae collegiatae s. Petri Antibarensis* (25-42). Autor je konzultiranjem arhivske građe i literature upotpunio podatke o njoj lokaciji, arhitektonskim karakteristikama, pregradnjama, inventaru i ulozi u religijskom i društvenom životu grada Bara od sredine 13. do potkraj 16. stoljeća.

Tema rada Lovorke Čoralić naslovljenog *Iz vjerskog života iseljenika s istočnoga Jadrana u Mlecima – povezanost s crkvom i samostanom San Daniele* (15. – 16. stoljeće) (43-53) je povezanost hrvatskih iseljenika s tamošnjom crkvom i samostanom San Daniele kojih više nema. Ovaj rad vrijedan je doprinos poznavanju vjerskog života "dijaspore" u kasnome srednjem i ranome novom vijeku.

Rad autorica Kosane Jovanović i Julije Trstenjak pokazuje u kojoj mjeri možemo govoriti o istovjetnom pristupu problematici partikularne percepcije vještica s talijanskog i hrvatskog gledišta u razdoblju od 13. do 17. stoljeća. Rad je naslovljen *Incantatrix, fattucchiera, višćica, ča-*

robnica, vražarica, čarnica – percepcija vještica u srednjem i ranom novom vijeku (55-80), a temelji se na analizi zapisa sa suđenja u Italiji i dalmatinskim i primorskim statutima u Hrvatskoj.

Autor Zdenko Dundović u radu *Malignus ille spiritus valde ululans: dva zadarska egzorcizma (17. – 18. stoljeća)* (81-106) razmatra strukturu, metode i posljedice obreda egzorcizma te njihov utjecaj na društveno-religiozni život u Zadru tijekom 17. i 18. stoljeća. Zanimljivo je da je jedan od proučenih egzorcizama bio nad redovnicom benediktinkom. Rad vješto rasvjetljava shvaćanje demonologije u Zadru u navedenom periodu.

O počecima grkokatoličke župe Svete Trojice u Vrlici piše autor Ivo Mišur u članku *Počeci grkokatoličanstva u Vrlici 1834. – 1844.* (107-118). Rad dobiva na važnosti zbog toga što je istraživanje temeljeno na dosad neobjavljenim dokumentima Arhiva Križevačke eparhije.

Slijedi članak *Lik i djelo mons. dr. Bože Milanovića (1890. – 1980.)* (119-132) autora Slavena Bertoše. Autor ističe kako se mons. dr. Božu Milanovića može smatrati najvećom ličnošću istarske političke, kulturne i društvene scene 20. stoljeća. Iz mnogih nabrojanih pozitivnih djelovanja mons. dr. Milanovića posebno valja istaknuti da je priređivao i tiskao katoličku literaturu, bio je glavni pokretač društva sv. Mohora za Istru te je pridonio očuvanju hrvatskog nacionalnog identiteta u Istri između dvaju svjetskih ratova.

U radu *Zavjet Franje Josipa I. o povjeravanju njegovih zemalja Presvetom Srcu Isusovu* (133-142) autora Ladislava (László) Heke se na osnovi literature i mađarskih novina iz onog vremena analiziraju okolnosti u kojima se navedeno povjeravanje dogodilo. Mađarska biskupska konferencija je 2015. godine obnovila ovaj zavjet.

Autori Juraj Lokmar i Fila Bekavac-Lokmer u radu naslovljenom *Zbirke stranih rijetkih knjiga XVI. stoljeća u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda: Franjevački samostan u Slavonskome Brodu* (143-189) donose katalog zbirke stranih rijetkih knjiga iz franjevačkog samostana u Slavonskome Brodu, komentare i informacije o autorima uz svako djelo. Ta zbirka sadrži znatan broj radova nastalih u okviru reformacijske misaone linije, a obrađuju teološki neutralna područja poput latinske književnosti ili retorike.

Slijedi rubrika *Prikazi i recenzije* (191-214) s jedanaest prikaza povijesne literature. Na samome kraju ovoga broja Slavko Slišković priredio je *in memoriam* prof. dr. sc. Marijanu Biškupu.

Drugi broj 42. godišta započinje člankom Ivana Jurkovića *Vizualni identitet Stjepana III. Frankapana Ozaljskog u crkvi "Blasene Dywe Marie na Zmolcha Warhu"* (1-10) koji razmatra freske iz pavlinske crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Sveticama.

Autor Branimir Brgles u članku *O počecima franjevačkoga samostana u Svetoj Gorici* (11-32) piše o počecima crkve Pohođenja Blažene Djevice Marije u Mariji Gorici čiji je najstariji trag sačuvan u prijepisu iz 1535., a odnosi se na 1527. godinu. Autor ističe kako konzultirana vrela ne nude jasan odgovor na pitanje o početku gradnje, ali i da govor stanovnika brdovečkog kraja te njihova prezimena svjedoče o migracijama s Pounja i Banovine.

U radu *Crkva bosanska u korespondenciji između Dominika Mandića i Aleksandra V. Solovjeva* (33-44) autorica Dijana Korać iznosi zanimljiva razmišljanja dvojice povjesničara, posebno o pitanjima koja se odnose na Crkvu bosansku. Ova korespondencija odvijala se od 1957. do 1966., a riječ je o dvanaest pisama i četiri poštanske karte.

Slijedi članak autora Rudolfa Barišića pod naslovom *Zagrebački biskupi kao meceni bosanskih klerika* (45-70) u kojemu se rekonstruira početak prakse financiranja bosanskih klerika iz sredstava Aleksandra Alagovića i Juraja Haulika; navode se kratki biografski podatci o tako stipendiranim klericima.

U članku *Studirati u okrilju bečkoga dvora kolegij sv. Augustina i formiranje crkvene elite u Hrvatskim zemljama (71-99)* autorica Ivana Horbec na temelju podataka iz arhiva Kolegija sv. Augustina rekonstruira osnovna obilježja poslijediplomskog studija: uvjete i okolnosti primitka, tijek studija i obveze pitomaca, utjecaj ocjena na daljnju karijeru teologa. Posebnu pažnju autorica je usmjerila na povezanost studija i formiranja crkvene elite.

Nazočnost masona u glavnome gradu Mletačke Dalmacije u 18. stoljeću razmatra članak autora Zdenka Dundovića pod naslovom *Masoni i masonska loža u Zadru (18. i 19. stoljeće)* (101-117). Temelji se na jednom procesu Svetog Oficija vođenom pred sudom u Zadru 1751. godine. Članak na temelju neobjavljenog arhivskog gradiva iz Državnoga arhiva u Veneciji donosi neke nove pojedinosti glede slučaja suđenja na Hvaru 1754.

U radu *Političko društvo za Hrvate i Slovence u Istri i oporbena nastupanja pripadnika mlađeg naraštaja javnih radnika 1903. i 1904. godine* (119-147) autora Željka Klaića u središtu interesa je Spomenica mladih upućena u rujnu 1903. godine vodstvu Hrvatsko-slovenske narodne stranke. Autor ističe kako su pripadnici mlađe generacije javnih radnika kritizirali metodu rada i djelovanja novoutemeljene političke organizacije. U pozadini ove kritičnosti bio je Narodni pokret i Novi list Frane Supila.

Autori Anto Mikić i Miroslav Akmadža u radu *Kritike crkvenih i vjerničkih krugova na sadržaj Glasa Koncila od 1963. do 1972. godine* (149-171) na temelju arhivske građe, literature i sadržaja Glasa Koncila iznose i analiziraju kritike na sadržaj Glasa Koncila. Autori ovim iznošenjem novih uvida jasnije rasvjetljuju prijeopore u hrvatskom narodu uzrokovane koncilskom obnovom u drugoj polovici 20. stoljeća.

Nakon osam priloga slijedi rubrika *Prikazi i recenzije* u kojoj se nalazi osam prikaza i recenzija stručne povijesne literature.

Vedran Jakić

***Scrinia Slavonica. Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest*, sv. 19, Slavonski Brod 2019., 422 str.**

Scrinia Slavonica je časopis Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest koji objavljuje radove posvećene povijesti Slavonije, Srijema i Baranje. Glavni urednik časopisa je Stanko Andrić, a 2019. izašao je 19. svezak ovog časopisa. On se sastoji od 422 stranice podijeljene u sedam cjelina. Prva cjelina sadrži 11 kronološki poredanih članaka, druga se odnosi na građu, treća daje pregled bibliografije, a četvrta obuhvaća kronike. Sljedeća cjelina je *in memoriam*, dok zadnja, šesta cjelina donosi prikaze i osvrt.

Prva cjelina započinje člankom Danka Dujmovića *Jugoistok Garičkog županata u 13. i 14. stoljeću* (9-36). Autor u članku obrađuje nekadašnje posjede na prostoru današnjih mjesta Garešnica, Dišnik, Velika Bršljanica i Gojlo na temelju reambulacija iz 1256. te drugih pisanih izvora. Kako su ti posjedi relativno dobro dokumentirani u izvorima 13. i 14. stoljeća, autor pokušava rekonstruirati njihov položaj, ali i elemente kulturnog krajolika. Definira pripadnost posjeda Šomodskom županatu do druge polovice 13. stoljeća, a poslije toga Garičkom županatu, te Čazmanskom arhidakonatu. Kroz članak autor povezuje srednjovjekovnu Desnicu s područjem između današnjih mjesta Velika Bršljanica i Veliko Vukovje, a